

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab (RP 266/2022 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- industriråd Mikko Huuskonen, arbets- och näringsministeriet
- ledande lagstiftningsexpert Kaj von Hertzen, Statens revisionsverk
- verkställande direktör Esko Raunio, Business Finland Venture Capital Ab
- direktör Riikka Heikinheimo, Finlands näringsliv rf
- professor Olli Mäenpää.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- Konkurrens- och konsumentverket
- Finlands Industriinvestering Ab
- Ilmastorahasto Oy
- Pääomasijoittajat ry
- Företagarna i Finland rf
- professor Petri Kuoppamäki.

Inget yttrande av

- Rådet för bedömning av lagstiftningen
- Finnvera Abp.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab ändras. Enligt propositionen ska bolaget till skillnad från nuläget också kunna göra enskilda kapitalplaceringar som inbegriper statligt stöd. Placeringsbesluten behöver godkännande

Betänkande EkUB 27/2022 rd

av EU-kommissionen om EU-lagstiftningen förutsätter detta. Tyngdpunkten i bolagets verksamhet ska även efter lagändringen ligga på främjande av riskfinansieringen i en tidig fas, men genom lagändringen blir det undantagsvis möjligt för bolaget att också göra närings- eller industripolitiska placeringar.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 15 december 2022.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Syftena och de viktigaste förslagen

Genom lagändringen utökas Business Finland Venture Capital Ab:s (BFVC) uppgifter med en möjlighet till sådana investeringar i form av eget kapital som inbegriper statligt stöd. Detta ska ske på grundval av arbets- och näringsministeriets näringspolitiska uppdrag, efter att statsrådets finanspolitiska ministerutskott har förordat saken. Förslaget motsvarar också regeringsprogrammets mål att stärka företagens finansiella ställning och eget kapital. Business Finland Venture Capital Ab:s uppgift utvidgas så att den också omfattar andra företag än företag i en tidig fas.

Förslaget hänför sig till budgeten för 2023: i den kompletterande budgetpropositionen ingår ett förslag till anslag på 90 miljoner euro under moment 23.40.89.

Ekonomiutskottet anser att den föreslagna regleringen är motiverad. Utskottet tillstyrker den med vissa små ändringar som beskrivs närmare i detaljmotiveringen.

Bolagets uppgift och den föreslagna regleringen

Business Finland Venture Capital Ab:s lagfästa uppgift breddas, men bolagets primära syfte ändras inte. Syftet är att utveckla kapitalplaceringsmarknaden i Finland genom att företrädesvis avhjälpa brister som förekommer i utbudet av finansiering för företagens tidiga fas.

Med hjälp av de föreslagna åtgärderna kan man stärka livskraften hos ett visst strategiskt viktigt bolag och i ett vidare perspektiv livskraften hos en viss närings- eller industripolitiskt viktig sektor eller ett visst kluster. Behovet av reglering hänför sig särskilt till lindring av effekterna av exceptionella omständigheter såsom coronapandemin eller Rysslands angreppskrig mot Ukraina. Regleringen förbättrar också Finlands förutsättningar att reagera på motsvarande åtgärder i konkurrentländerna.

Ekonomiutskottet noterar att regeringen föreslår att den nya stöduppgiften ska placeras i det helt statsägda aktiebolaget Business Finland Venture Capital Ab trots att tillgångarna i bolagets balansräkning åtminstone inte räcker till för särskilt stora stödinsatser utan tilläggsfinansiering från statsbudgeten. Men de ekonomiska konsekvenserna av lagändringen kan bara bedömas preliminärt. Det finns inte exakta uppgifter om hur många placeringsprojekt i form av eget kapital som

Betänkande EkUB 27/2022 rd

inbegriper stöd och som uppfyller lagens kriterier som kommer att utvärderas och genomföras de närmaste åren. Propositionen har samband med statsbudgeten för 2023, där 90 miljoner föreslås i anslag för ändamålet.

I propositionen presenteras existerande former av statligt företagsstöd och finansiering som främst motsvarar den föreslagna nya stödformen samt ansvariga statliga bolag med specialuppgifter. Där motiveras också varför den nya uppgiften lämpar sig bättre för att placeras uttryckligen i Business Finland Venture Capital än i de andra bolagen med specialuppgifter, dvs. Finnvera Abp, Finlands Industriinvestering Ab och Klimatfonden Ab.

Ekonomiutskottet anser att det i propositionen hade funnits skäl att mer heltäckande motivera beslutet att placera stödformen i det bolag som nu föreslås och inte till exempel vid arbets- och näringsministeriet. I propositionsmotiven granskas frågan främst för att visa att de rättsliga villkoren för överföring av en myndighetsuppgift på någon annan än en myndighet uppfylls, och inte så mycket med tanke på varför det ur statens synvinkel är ett bättre alternativ att uppgiften handhas av ett bolag än av en myndighet.

En viktig grund för den nu föreslagna regleringslösningen kan anses vara att det är fråga om direkta investeringar i form av eget kapital, som dock innehåller statligt stöd. Enligt utredning till ekonomiutskottet är ett finansieringsinstrument i form av eget kapital ett av de industripolitiska verktygen och bidrar till att stärka statens metodarsenal i det rådande osäkra läget. Liknande arrangemang finns också i konkurrentländerna.

Ekonomiutskottet instämmer i bedömningen att det inte är motiverat att överföra uppgiften exempelvis till Finlands Industriinvestering Ab eftersom bolaget gör investeringar på marknadsvillkor och det inte är motiverat att till denna del ändra dess etablerade ställning på kapitalplaceringsmarknaden. BFVC är för sin del en offentlig kapitalinvestorare, vars metodarsenal sedan bolagsbildningen 2014 också omfattar fondinvesteringar som innehåller stöd. Lösningen kan således bedömas säkerställa den etablerade arbetsfördelningen mellan de offentliga kapitalplaceringarna. Finlands Industriinvestering kommer fortsatt fungera som offentlig kapitalinvestorare på marknadsvillkor, och genom BFVC kan instrument enligt EU-reglerna om statligt stöd nyttjas i noggrant övervägda undantagsfall.

Reglerna om statligt stöd och konkurrensneutraliteten

En enskild stödordning eller ett enskilt stödbeslut kan på basis av EU-lagstiftningen förutsätta ett godkännande av EU-kommissionen. Business Finland Venture Capital Ab kan göra nya investeringar som inbegriper statligt stöd enligt det nya 2 § 2 mom. först efter det att Europeiska kommissionen har godkänt stödordningen eller stödbeslutet, om Europeiska unionens lagstiftning förutsätter det. Ekonomiutskottet framhåller att det i ärendet måste göras en detaljerad bedömning av behovet av att notifiera stöd då behovet av att bevilja stöd prövas.

Behovet av kapitalplaceringar som inbegriper statligt stöd hänför sig särskilt till tryggheten av företagets verksamhetsmöjligheter i exceptionella situationer. Det är också viktigt att kapitalplaceringarna är kopplade till projekt med särskilt betydelsefulla effekter eller livskraften hos en företagsgrupp eller en bransch som är större än ett enskilt företag. Statligt stöd är dock alltid förknip-

Betänkande EkUB 27/2022 rd

pat med en risk för snedvridning av konkurrensen. I situationer där stöd beviljas företag för att klara av ekonomiskt svåra situationer är det viktigt att försäkra sig om att det är fråga om tillfälliga och externa utmaningar eller att stödet verkligen används för en omstrukturering som krävs för att verksamheten ska bli lönsam i framtiden. Ekonomiutskottet betonar att det väsentliga är att säkerställa att stödet är förenligt med EU:s regler om statligt stöd.

Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Ett aktiebolag är någon annan än en myndighet som avses i denna bestämmelse i grundlagen, även om bolaget enligt lagens 3 § 1 mom. helt och hållet ägs av staten. Enligt lagförslaget ska bolaget anförtros en ny placeringsuppgift på uppdrag av ministeriet. Uppgiften samt grunderna och förutsättningarna för dess uppdrag definieras exakt i lagförslaget. Bedömt utifrån de uppgifter och bedömningar som presenteras i motiveringen till lagförslaget kräver en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna att de anförtros bolaget.

Enligt utredning finns det för den föreslagna lagstiftningen inget hinder i anslutning till det krav på behov och ändamålsenlighet som avses i 124 § i grundlagen. De föreslagna uppdragen för bolaget har inte heller ansetts vara förenade med betydande utövning av offentlig makt. Uppdrag av den typen är till exempel uppgifter med anknytning till återkrav, som enligt förslaget ska höra till myndigheten, arbets- och näringsministeriet.

Avslutningsvis

Ekonomiutskottet noterar också att de investeringsbeslut som den nu föreslagna regleringen möjliggör de facto fattas på uppdrag av arbets- och näringsministeriet och förordas av finanspolitiska ministerutskottet. Då ska denna avvikande konstellation beaktas vid bedömningen av ansvaret hos bolagets styrelse och verkställande direktör samt i fråga om ansvarsfrihet som beviljas på bolagsstämman.

Ekonomiutskottet betonar att kapitalinvesteringar som innehåller statligt stöd bör användas endast i exceptionella situationer: tröskeln för åtgärder som höjer statens åtaganden och exponeringar ska vara hög. I sista hand ska det bedömas från fall till fall om ett närings- och industripolitiskt intresse föreligger.

DETALJMOTIVERING

5§. Förhållande till allmänna förvaltningslagar. Ekonomiutskottet föreslår att bestämmelsen kompletteras så att dess hänvisning till de allmänna förvaltningslagarna blir heltäckande. Bestämmelsen bör kompletteras med en hänvisning till dataskyddslagen (1050/2018) och lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019). Ekonomiutskottet konstaterar att 5 § enligt sin ordalydelse gäller kapitalplaceringar och således också lämpar sig för den nya uppgift som nu föreskrivs, dvs. placeringar i form av eget kapital.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 266/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab (967/2013) 1 §, 4 § 2 mom., 4 a § 4 mom., 4 b §, 4 c § 3 mom. **samt 5** och 6 §, av dem 4 a § 4 mom., 4 b § och 4 c § 3 mom. sådana de lyder i lag 869/2021, samt *fogas* till 2 § nya 2 och 3 mom., till 3 §, sådan den lyder i lag 767/2018, ett nytt 3 mom. och till 4 a §, sådan den lyder i lag 869/2021, ett nytt 5 mom. som följer:

1 §

Bolagets syfte

Bolagets syfte är att utveckla kapitalplaceringsmarknaden genom att i första hand avhjälpa brister som förekommer i utbudet av finansiering för företagens tidiga fas.

2 §

Uppgifter

Arbets- och näringsministeriet kan efter förordande av statsrådets finanspolitiska ministerutskott på särskilda grunder besluta att ge bolaget också enskilda industri- eller näringspolitiska uppdrag som gäller sådana placeringar i form av eget kapital som inbegriper statligt stöd i syfte att trygga verksamhetsförutsättningarna för finländska företag.

En i 2 mom. avsedd placering som bolaget genomför kan genomföras först efter att Europeiska kommissionen har godkänt beslutet, om Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd förutsätter detta.

Betänkande EkUB 27/2022 rd

3 §

Organisering

Arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av bolaget i fråga om den uppgift som avses i 2 § 2 mom.

4 §

Ekonomiska verksamhetsprinciper

Bolaget kan inom ramen för bestämmelserna och föreskrifterna om statligt stöd i sina placeringar ta en större risk eller nöja sig med en mindre avkastning än privata placerare.

4 a §

Beslut om återkrav

Om det statliga stöd som hänför sig till en investering som Business Finland Venture Capital Ab har gjort har någon annan grund än den allmänna gruppundantagsförordningen eller ett enskilt stöd som EU-kommissionen godkänt, ska ett beslut om avbrytande eller om återkrav fattas, om mottagaren av det statliga stödet har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 eller 22 § i statsunderstödslagen (688/2001).

Arbets- och näringsministeriet beslutar om avbrytande och återkrav av stöd för placeringar som inbegriper stöd och som avses i 2 § 2 mom. Business Finland Venture Capital Ab ska göra en anmälan hos arbets- och näringsministeriet för avbrytande och återkrav av ett stöd, om bolaget får kännedom om en grund för avbrytande eller återkrav. Business Finland Venture Capital Ab ska genom sin verksamhet främja verkställigheten av beslutet om avbrytande av stöd och beslutet om återkrav av stöd.

4 b §

Sökande av ändring

Omprövning får begäras i fråga om beslut som Innovationsfinansieringsverket Business Finland och arbets- och näringsministeriet fattat med stöd av 4 a §. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Betänkande EkUB 27/2022 rd

4 c §

Ränta på återkrav samt dröjsmålsränta

Om det belopp som återkrävs inte betalas senast på den förfallodag som Innovationsfinansieringsverket Business Finland eller arbets- och näringsministeriet bestämt, ska det på beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

5 §

Förhållande till allmänna förvaltningslagar

I bolagets beslutsfattande som gäller kapitalplaceringar och borgen och i beredningen av dem tillämpas förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), dataskyddslagen (1050/2018), lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) och samiska språklagen (1086/2003).

6 §

Ansvarsfrågor

På bolagets verkställande direktör, styrelsemedlemmar och personal tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de handlägger ärenden enligt denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande EkUB 27/2022 rd

Helsingfors 24.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sanni Grahn-Laasonen saml
vice ordförande Katri Kulmuni cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Sakari Puisto saf
medlem Minna Reijonen saf
medlem Hussein al-Tae sd
medlem Veikko Vallin saf
medlem Tuula Väättäinen sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.